

МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА „НОМЕНКЛАТУРА СТАТИСТИЧКИХ ТЕРИТОРИЈАЛНИХ ЈЕДИНИЦА - НСТЈ“

1. ПРАВНИ ОСНОВ

Истраживање се спроводи на основу Уредбе о номенклатури статистичких територијалних јединица ("Службени гласник РС", бр. 109/09,46/10), Закона о регионалном развоју "Службени гласник РС", бр. 51/09,30/10) а у вези са Законом о регистру просторних јединица ("Службени гласник СРС", бр. 19/89. и "Службени гласник РС", бр. 53/93,67/93,48/94) и на основу Уредбе о спровођењу појединих статистичких истраживања („Службени гласник РС“, бр. 110/2009), коју је донела Влада Републике Србије у складу са чл.8 Закона о званичној статистици („Сл. гласник РС“, бр. 104/2009).

2. МЕТОДОЛОШКЕ ОСНОВЕ

• Циљ и садржај истраживања

Циљ истраживања је усклађивање са европским стандардом ЕУ (NUTS) за прикупљање, обраду, приказивање и анализу података на нивоима просторних јединица, ради планирања и спровођења развојних политика.

Регионални статистички подаци представљају основу за оцену прихватљивости приликом кандидовања за помоћ из структурних фондова ЕУ, који обезбеђују средства намењена развоју појединих просторних јединица – статистичких региона. Статистички подаци добијени по нивоима територијалне поделе према НСТЈ су основа за укључивање у спровођење регионалне политике ЕУ, чији је циљ пружање помоћи у регионалном развоју и повезивање региона како би се смањивале постојеће разлике у нивоима развоја региона.

Номенклатура НСТЈ садржи три нивоа: НСТЈ 1, НСТЈ 2, НСТЈ 3.

Критеријуми по којима се врши груписање нивоа НСТЈ базирају се на општим критеријумима, који су утврђени стандардима Европске уније, и то:

- 1) број становника;
- 2) геополитичка позиција;
- 3) природни потенцијали;
- 4) постојећа територијална организација и
- 5) културно-историјско наслеђе.

Нивои у оквиру НСТЈ су статистичке функционалне територијалне целине.

Основни критеријум при формирању одређених нивоа НСТЈ јесте број становника, тако да се, посматрано по нивоима, величина јединица креће у следећим границама:

Ниво	Најмањи број становника	Највећи број становника
НСТЈ 1	3.000.000	7.000.000
НСТЈ 2	800.000	3.000.000
НСТЈ 3	150.000	800.000

НСТЈ полази од територијалне организације Републике Србије утврђене законом. Основни принцип за успостављање нивоа у номенклатури јесте поштовање постојеће административне поделе. Нивои у оквиру НСТЈ су статистичке функционалне територијалне целине. За сваку функционалну територијалну целину води се код и назив.

НСТЈ 1 – чине 2 функционалне целине: Србија – север и Србија – југ.

НСТЈ 2 – чини 5 функционалних целина – региона: Београдски регион, Регион Војводине, Регион Шумадије и Западне Србије, Регион Јужне и Источне Србије и Регион Косово и Метохија.

НСТЈ 3 – чини 30 области. Називи области одређују се према називима управних округа чије територијалне јединице локалне самоуправе улазе у састав одређене области и називу града Београда који није управни округ.

• Обухват истраживања

Истраживање обухвата статистичке територијалне јединице нивоа НСТЈ 1, НСТЈ 2 и НСТЈ 3, повезане са јединицама регистра просторних јединица (РПЈ), општине и насеља на локалном нивоу.

Према нивоима НСТЈ врши се прикупљање података, обрада и израда показатеља о мерама успешности регионалног развоја.

- **Метод, време и извори прикупљања података**

Нивои НСТЈ обезбеђују се груписањем, агрегирањем територијалних јединица.

НСТЈ се ажурира текуће, у складу са донетом Уредбом, законима и другим правним актима. Све територијалне промене НСТЈ достављају се Евростату.

Извори података за НСТЈ су службена гласила надлежног органа који утврђује њихово оснивање или промене.

Републички закони објављени у службеним гласилима извори су података о оснивању и одређивању граница, као и о променама релевантним за регистар, за републику, покрајину, градове, општине и насеља.

Статути и други прописи општина/градова, објављени у службеним гласилима јединица локалне самоуправе, извори су података о оснивању, територијалној припадности и променама код градских општина.

- **Обавеза заштите индивидуалних података**

Не постоји обавеза заштите индивидуалних података.

- **Списак и дефиниције основних обележја – индикатора**

КОД је алфанумеричка ознака-шифра нивоа НСТЈ и састоји се од 5 места: прва два места је словна ознака државе; 3. место је редни број - ознака НСТЈ 1; 4. место је редни број - ознака НСТЈ 2 у оквиру нивоа 1 и 5. место је редни број – ознака НСТЈ 3 у оквиру нивоа 2.

НСТЈ 1 је први ниво, где је јединица класе број становника и креће се од 3.000.000 до 7.000.000 становника. Ниво 1 се одређује груписањем статистичких територијалних јединица - региона нивоа 2.

НСТЈ 2 је други ниво, јединица класе је број становника и креће се од 800.000 до 3.000.000 становника. Ниво 2 се одређује груписањем статистичких територијалних јединица – области.

НСТЈ 3 је трећи ниво, што је постојећа административна територијална јединица-управни округ који задовољава критеријум јединице класе број становника од 150.000 до 800.000 становника. Ниво 3 се добија груписањем јединица локалне самоуправе у саставу управних округа.

ЛАУ - локални ниво и веза са РПЈ

Општина је просторна јединица у којој се остварује локална самоуправа. Територија општине представља природну и географску целину, економски повезан простор, који поседује развијену инфраструктуру и изграђену комуникацију међу насељима, са седиштем општине као гравитационим центром. Општина може припадати само једном управном округу. На територији Републике Србије не могу постојати две или више општина са истим називом. Назив, статус, границе општине и промене одређују се законом Републике, односно статутом Града.

Насеље је антропогеографска целина која има свој атар и посебан назив без обзира на број кућа; може бити у саставу само једне општине; у једној општини два или више насеља не могу имати исти назив. Назив, статус и границе атара насеља-насељеног места, одређује се законом Републике, односно аутономне покрајине. Изузетно, насеља: Београд и Ниш су посебне просторне јединице које се простиру на територији више градских општина и као таква су одређена одговарајућим правним актима.

Градови су просторне јединице утврђене законом и представљају економски, административни, географски и културни центар ширег подручја; територија која дефинише град представља природну географску целину, економски повезан простор који поседује изграђену комуникацију међу насељеним местима са седиштем града као гравитационим центром. Градови могу својим статутом основати градске општине.

- **Ниво репрезентативности података**

Репрезентативност података Регистра је омогућена на свим нивоима НСТЈ.

- **Усаглашеност са међународним препорукама, стандардима и праксом**

НСТЈ је стандард који је усклађен са европским стандардом NUTS (Уредба Парламента и Савета Европе бр. 1059/2003 о Номенклатури територијалних јединица за статистичке потребе у земљама ЕУ), по коме се кроз статистичке активности прикупљају, обрађују, приказују и анализирају статистички подаци.

3. ОРГАНИЗАЦИЈА ИСТРАЖИВАЊА

- **Органи за спровођење истраживања**

За спровођење истраживања задужен је Републички завод за статистику. Графичка база РПЈ-а је у надлежности Републичког геодетског завода.

- **Роковник основних фаза рада**

Подаци се уносе у Регистар након настале промене.

Под променом се подразумева: настанак просторне јединице, престанак просторне јединице; промена границе; промена припадности вишем територијалном нивоу; промена назива; промена кода.

Све релевантне промене се објављују са годишњем пресеком 01.01. наредне године.

4. ИНСТРУМЕНТИ ИСТРАЖИВАЊА

- **Списак номенклатура и класификација које се користе у истраживању**

У НСТЈ користе се алфанумерички кодови по нивоима НСТЈ (1,2 и 3) и шифарници – матични бројеви из РПЈ-а:

- управних округа,
- општине и
- насеља

- **База података**

База Регистра просторних јединица је повезана преко општинске релације за НСТЈ нивое.

Преко графичке базе РПЈ омогућено је приказивање по НСТЈ нивоима коришћењем ГИС алата.

Аутор:
Весна Ђорђевић